

Archeologienota: Het groepswoningbouwproject voor eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis aan de Lanestraat – Krakeelstraat te Jabbeke (Zerkegem)

**Annelies De Raymaeker
Sarah Fellahi**

**Archeologienota: Het groepswoningbouwproject voor
eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis aan
de Lanestraat – Krakeelstraat te Jabbeke (Zerkegem)**

**Annelies De Raymaeker
Sarah Fellahi**

**Tienen, 2023
Studiebureau Archeologie bv**

Colofon

Archeologienota: Het groepswoningbouwproject voor eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis aan de Lanestraat – Krakeelstraat te Jabbeke (Zerkegem)

Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Sarah Fellahi
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2023, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	1
1.1 <i>Beschrijvend gedeelte</i>	1
1.1.1 Administratieve gegevens	1
1.1.2 Archeologische voorkennis	3
1.1.3 Onderzoeksopdracht	5
1.1.4 Beschrijving geplande werken	7
1.1.5 Werkwijze	14
1.2 <i>Assessmentrapport</i>	15
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	15
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	19
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	25
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	28
1.2.5 Synthese	29
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	32
2.1 <i>Administratieve gegevens</i>	32
<i>Fig. 2.1: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied.</i>	33
2.2 <i>Gemotiveerd advies</i>	34
2.3 <i>Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem</i>	35
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	35
2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	37
2.3.3 Onderzoekstechnieken	40
2.3.4 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk	41
Bibliografie	42

Projectcode:	2021 G 69
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning (stedenbouwkundige handelingen) met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 16 419 m ² . Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m ² of meer bedraagt (Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Jabbeke (Zerkegem), Lanestraat – Krakeelstraat (fig. 1.1 en 1.2) Bounding box: punt 1: x = 58 826, y = 207 299 punt 2: x = 59 015, y = 207 452 Jabbeke, afd. 2, sectie A , perceel 851a, 853b, 854c, 857k, (fig. 1.3)
Relevante termen¹:	Bureauonderzoek, buitengebied, West-Vlaanderen, Zandstreek
Bebouwde zones:	Aanwezige (kleinschalige) bebouwing (stal) in het zuidwesten.

¹ Thesaurus: <https://thesaurus.onroerendergoed.be>

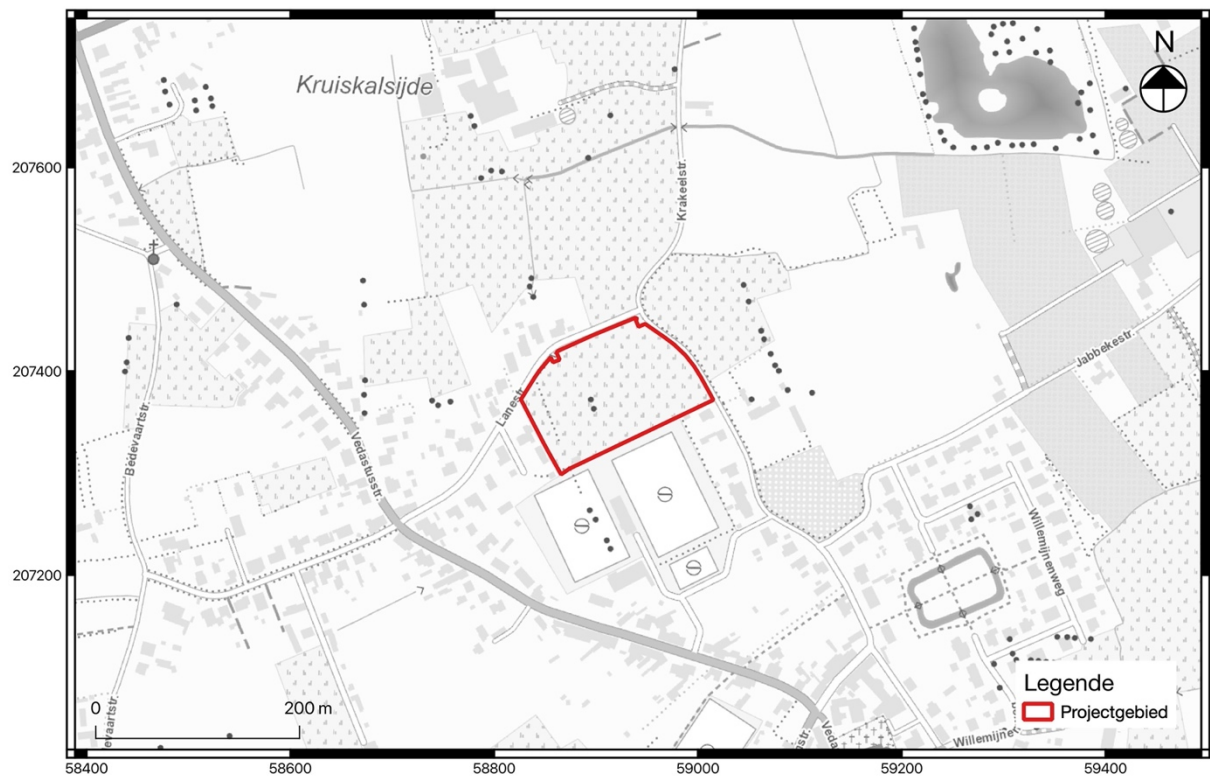

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied.

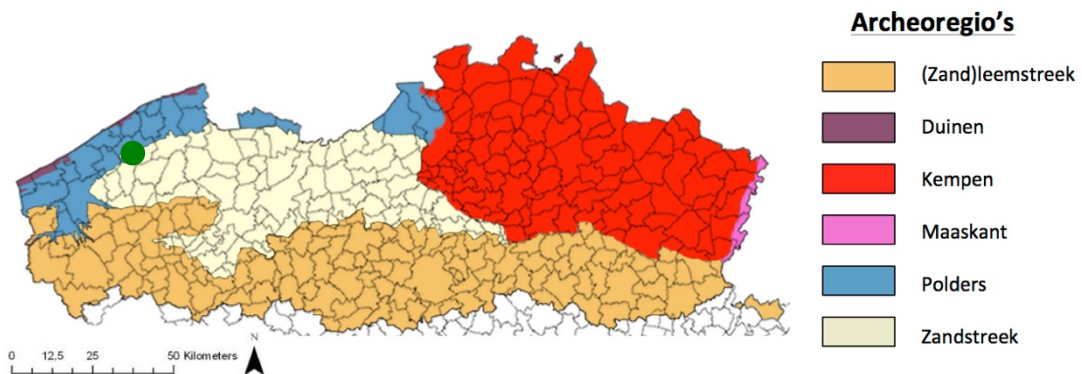

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's².

² Kaart op basis van <https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

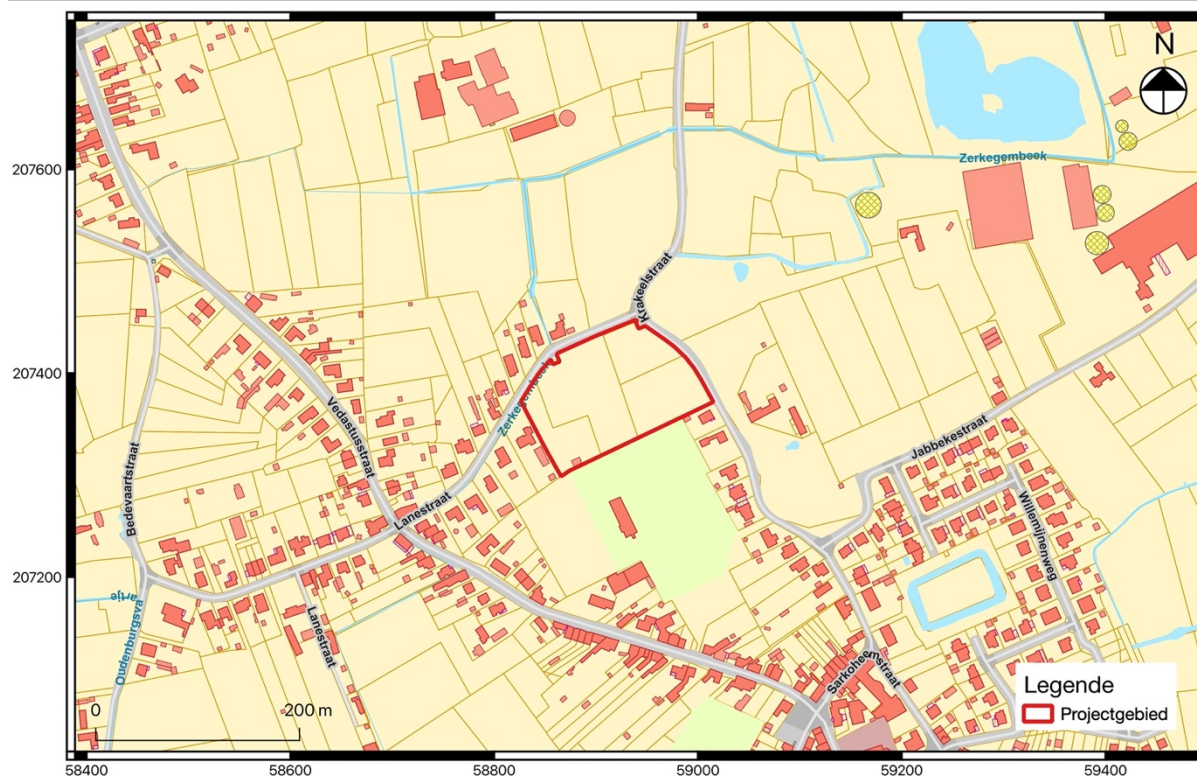

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied.

1.1.2 Archeologische voorkennis³

In 2017 (ID: 4908) en in 2018 (ID: 9215) werden er archeologienota's opgemaakt voor hetzelfde projectgebied. Ze werden opgemaakt naar aanleiding van een verkaveling. Het projectgebied wordt op de bodemkaart gekarteerd als Zdp1 bodem. Dit zijn matige natte zandbodems zonder profiel of met onbepaald profiel. Op basis van het bureauonderzoek werd er een matige tot hoge verwachting opgesteld voor het aantreffen van archeologische waarden. In de ruime omgeving werden al archeologische vindplaatsen en losse vondsten aangetroffen die voornamelijk tot de vroege middeleeuwen en de Romeinse tijd behoorden. Het projectgebied bevindt zich ook in de nabijheid van de versterking en agglomeratie Oudenburg en is gesitueerd langs een Romeinse uitvalsweg. Hierdoor werd een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd en uitgevoerd. Verspreid over het terrein werden er zeven boringen (fase 1) geplaatst en zes aanvullende boringen (fase 2) geplaatst.

In fase 1 werden er zeven boringen geplaatst waar ze verwachtte dat het projectgebied opgebouwd zou zijn uit een pakket van eolische zandige sedimenten daterend uit het Weichseliaan. De boringen gaven een gedifferentieerder beeld weer. Het westelijke deel van het projectgebied verschilt van het oostelijke deel. In het westelijk deel had trof men een ouder pakket aan onder de eolische sedimenten. Het bestond uit grover zand en vindt zijn oorsprong vermoedelijk bij alluviale afzettingen uit het Peniglaciaal. Op de quartair geologische kaart zijn er gebieden ten noordwesten en noordoosten van het projectgebied waar ook gelijkaardige sedimenten werden aangetroffen onder het dekzand. Qua bodemontwikkeling werd er ook een onderscheid gemaakt tussen twee zones binnen het projectgebied. De bodemontwikkeling onder het huidige loopvlak werd gekenmerkt door een ijzer-en/of humus-B-horizont. Deze horizonten werden aangetroffen onder de huidige ploeglaag. Het betreft meestal Bhs-horizonten en in sommige gevallen een Bs-horizont. De horizonten gingen over in

³ Van de Velde S. & Laloo P. 2017 – 2018.

de moederbodem waar sporen van oxidatievlekken aanwezig waren. In slechts één boring (Boring 7) werd deze bodemontwikkeling niet aangetroffen. Boring 7 toonde een diepe ploeglaag aan die zonder tussenliggende horizont overging in de moederbodem. In een andere boring (boring 4) werd vermoedelijk een begraven bodem aangetroffen. Door de afwijkende profielen van enkele boringen werd er beslist om een tweede fase van boringen uit te voeren.

In fase 2 werden er zes boringen geplaatst waar drie grote pedo-sedimentaire eenheden werden onderscheiden. De eerste pedo-sedimentaire eenheid bestond uit alluviaal zand dat zich kenmerkte door de aanwezigheid van organisch materiaal. Afhankelijk van de hoeveelheid van het organisch materiaal had dit een donkerbruine kleur. Boven de alluviale afzettingen bevonden zich de eolische afzettingen. Dit is het dekzand dat in de regio het landschap bedekt. De grens tussen het alluviale zand en het eolisch zand is duidelijk zichtbaar. In de eolische afzettingen werden er top restanten van een bodemontwikkeling te zien. Deze bodemontwikkeling komt overeen met de boringen van de eerste fase. Er kwamen podzolisationsverschijnselen voor onder de vorm van een Bhs- en eventueel een Bs-horizont. De top van het bodemprofiel wordt gekenmerkt door een antropogene laag, namelijk de ploeglaag. In deze ploeglaag werden twee horizonten aangetroffen wat het gevolg kan zijn van de remaniatie van de top van de podzol en een ophoging op het terrein.

Het terrein bestaat uit droge zandbodems met een humusrijke B-horizont. Het westelijk deel van het projectgebied bevat op kleine diepte oudere afzettingen met daarin een bewaarde bodem. Deze bodem en afzettingen zijn ouder dan het bovenliggende eolische dekzand en vormen de top de tertiaire afzettingen. Er werd op basis van het landschappelijk bodemonderzoek geconcludeerd dat de verwachting naar archeologische waarden daterend uit de steentijd zeer laag is. Er werd in geen enkele boring een bewaard loopoppervlak aangetroffen dat zou aanwijzen op een bewaring van steentijdartefacten. Voor sporen die uit jongere periodes dateren kon er geen uitspraak worden gedaan. Het archeologisch niveau zal zit situeren tussen/in de ploeglaag met de Bhs-, en eventueel ook Bs-horizont en de moederbodem. Het archeologisch niveau zal zich op een diepte tussen ca. 40 en 60 cm bevinden. Op sommige plekken zal dit dieper zijn doordat de ploeglaag dieper gaat en kan het op ca. 90 cm zijn. Verder onderzoek werd aangewezen na het landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

Figuur15d. Profiel B13

Figuur15e. Profiel B14

Fig. 1.4: Zicht op enkele boringen geplaatst ter hoogte van het projectgebied⁴.

Ook in 2021 werd een archeologienota opgemaakt voor hetzelfde projectgebied (ID 19970). Omdat de plannen wederom gewijzigd werden, werd de eerder opgemaakte archeologienota aangepast naar een nieuw dossier. Het advies werd echter integraal overgenomen omdat de wijzigingen geen impact hadden op de inschatting met betrekking tot het archeologisch potentieel.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

⁴ Vandeveld e.a. 2018:19.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Moeten er bijkomende maatregelen genomen worden omwille van eventuele aanwezige sites?
- Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.
- Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Randvoorwaarden:

Niet van toepassing.

1.1.4 Beschrijving geplande werken

Voor een correcte inschatting van de verstoring van de bodem wordt in deze subparagraaf een gedetailleerde beschrijving van de geplande bodemingrepen van de initiatiefnemer opgesteld, geïllustreerd met (de meest recente) bouwplannen en doorsnedes⁵ voor zover deze reeds zijn opgemaakt.

Huidige situatie (fig. 1.5 t.e.m. 1.7)

Het projectgebied is momenteel onbebouwd, buiten een bescheiden bebouwing (stal) dat gelegen is in het zuiden. In het noorden grenst het aan de Lanestraat en in het Oosten aan de Krakeelstraat. Enkel in het zuidoosten en in het zuidwesten is er bebouwing te zien dat grenst aan het projectgebied. Ten zuiden van het projectgebied liggen er voetbalvelden. De Zerkegembeek loopt ten noorden en ten westen van het projectgebied en grenst in het noordnoordwesten aan het projectgebied.

Fig. 1.5: Huidige terreingesteldheid.

⁵ Alle bouwplannen werden ter beschikking gesteld door de initiatiefnemer. Om de leesbaarheid van alle plannen te bevorderen, worden deze ook digitaal in bijlage meegeleverd. Alle tot nu toe beschikbare informatie wordt vermeld in de archeologienota.

Fig. 1.6: Detail van het project- en vergunningsgebied.

Fig. 1.7: Zicht op bestaande toestand⁶.

⁶ Google Streetview.

Geplande werken (fig. 1.8 & 1.12)

Op basis van informatie van de initiatiefnemer zal het huidige terrein voorzien worden van 24 loten. Het betreft een groepswoningbouwproject voor 24 eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis, inclusief de bouwaanvragen voor alle woningen.

In het totaal zal het om 24 woningen gaan die ook voorzien zullen worden van een oprit en een terras in de tuinzone. Er zullen geen kelders aanwezig zijn, er dient rekening te worden gehouden met een fundering op vorstvrije diepte.

Er wordt een wegenis voorzien die de loten en de groene zone zal verbinden met de Lanestraat. De nutsvoorzieningen zullen worden ingepland onder de nieuwe wegenis en parkeerplaatsen worden aangelegd centraal in het projectgebied.

In het oosten wordt een grote groenzone voorzien met centraal een grote infiltratiezone van 316 m², met een maximale diepte van ongeveer 1,1m ten opzichte van de talud. De gracht die in het noorden grenst aan de Lanestraat zal behouden worden. Verspreid over het projectgebied zullen nieuwe laanbomen aangeplant worden.

De verstoringsdiepte voor de woningen wordt in het totaal ingeschat op een diepte van ca. - 0,80 meter onder het maaiveld. De verstoringsdiepte voor de wegenis wordt ingeschat op - 0,55 meter onder het maaiveld. De aanleg van de bijhorende nutsleidingen (DWA- en RWA-riolering) zal de bodem verstoren tot een diepte tussen de - 1,5 en - 3 meter onder het maaiveld. In de buffer- en infiltratiezone zal de wadi een verstoringsdiepte hebben van ca. - 1,5 meter.

Fig. 1.9: Voorstel geplande werken.

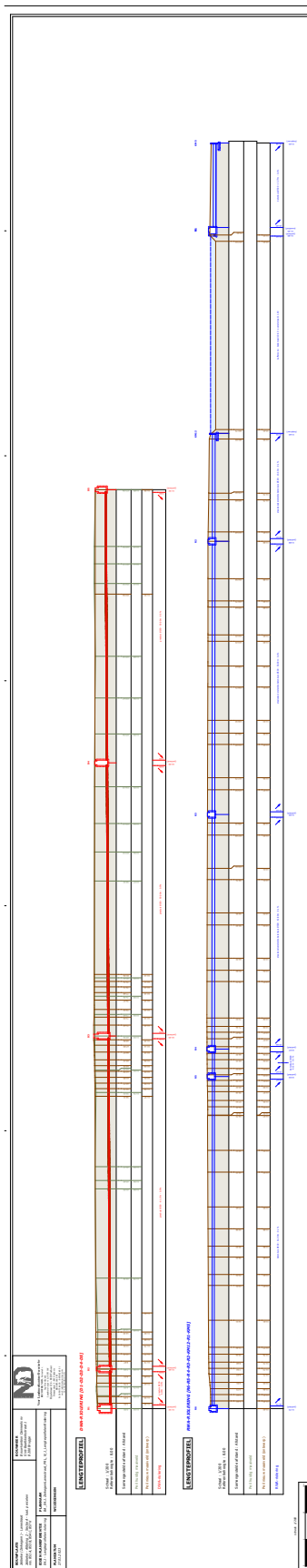
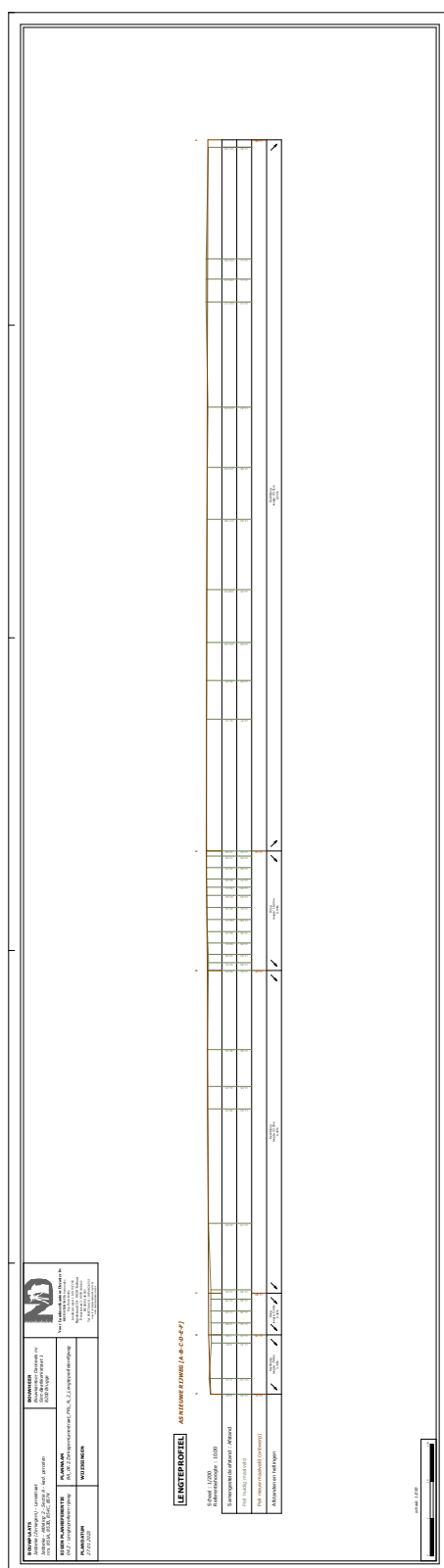

Fig. 1.10: Dwarsprofielen riolering.

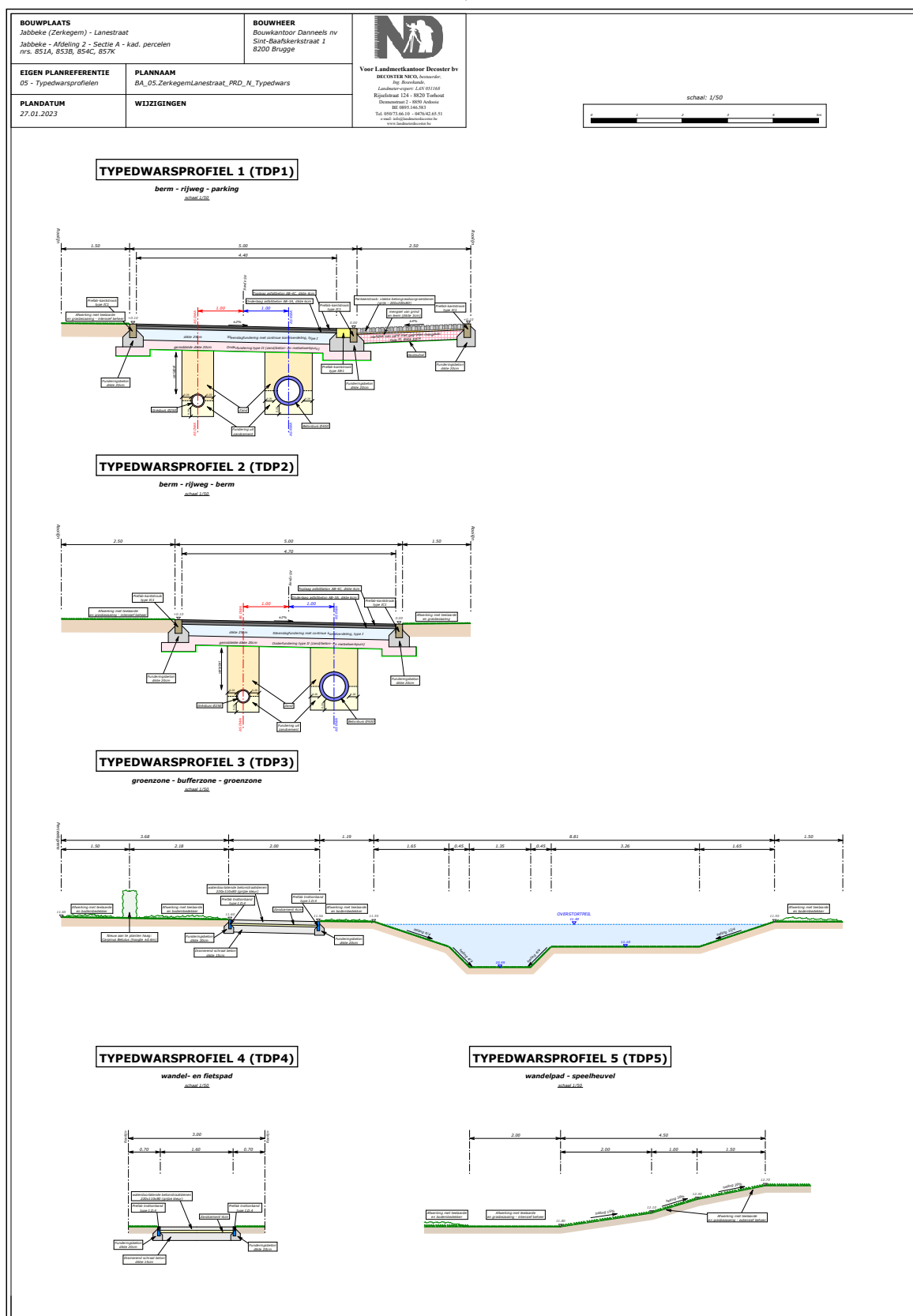

Fig. 1.12: Dwarsprofielen.

1.1.5 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair Geologische kaart
- Quartair Geologische Kaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Frickx (1744)
- Ferrariskaart (1770-1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)
- Popp-kaarten (1842-1879)
- Vandermaelenkaart (1846-1852)
- Luchtfoto's (1971, 2000, 2005, 2015 en 2020)

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voren komt dat dit noodzakelijk maakt. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Deze paragraaf overloopt kort de landschappelijke context van het projectgebied, met aandacht voor de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch-geografische context en bodemtypologie.

Het projectgebied bevindt zich in de gemeente Jabbeke ten noordwesten van de dorpskern van Zerkegem. Op het grondgebied van Jabbeke vindt de overgang van de zandstreek naar de kustpolders plaats, maar de gronden aan de Lanestraat liggen nog net ten zuiden van deze overgang in de zandstreek. Het ligt in een licht glooiend landschap grenzend aan de Zerkegembeek, een uitloper van de Jabbeekse beek. Beide zijn gesitueerd in het stroomgebied van de Brugse polders (fig. 1.13).

Het terrein ligt op een hoogte tussen 11,5 en 12,6 TAW. Op de detailkaart en het terreinverloop is een duidelijk hoogteverschil waarneembaar tussen het noordnoordoosten en het zuidzuidwesten, waarbij de lagere gelegen delen zich dicht bij de Zerkegembeek bevinden (fig. 1.14 & 1.15).

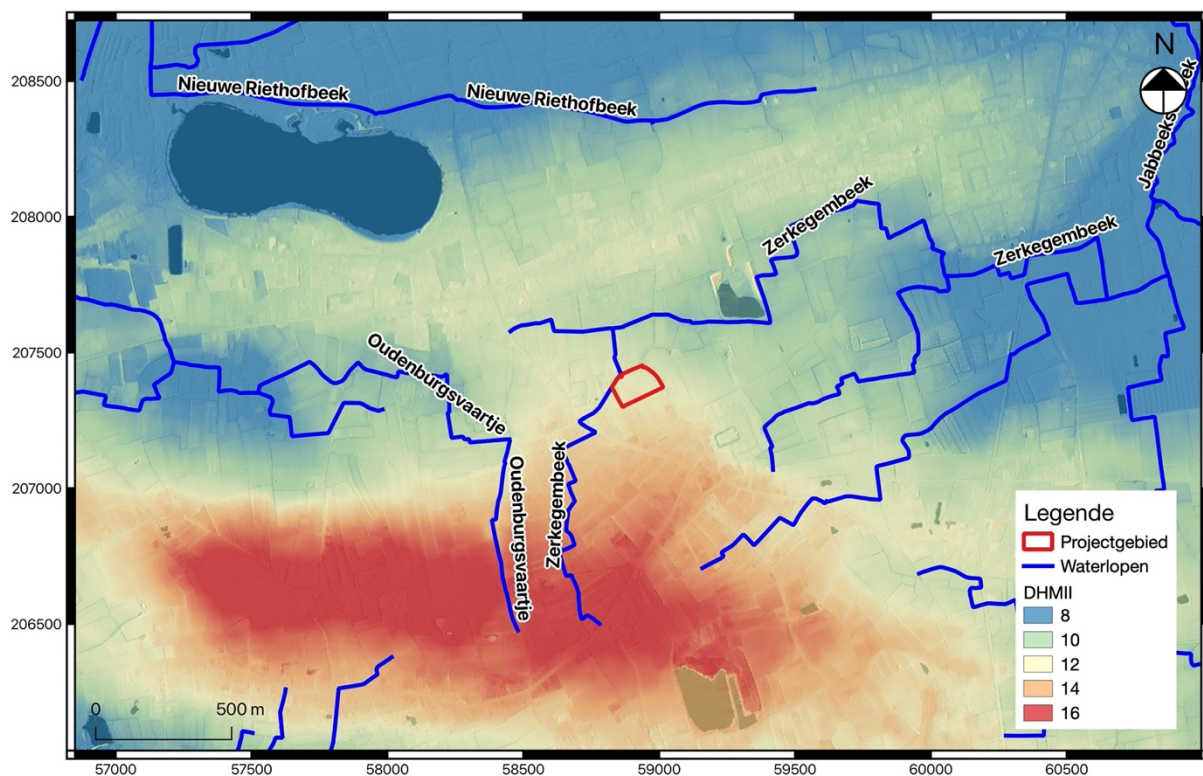

Fig. 1.13: Uittreksel uit het DHM II (1/15000) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.14: Detail uit het DHM II (1/2000) met aanduiding van het vergunningsgebied en de terreinprofielen.

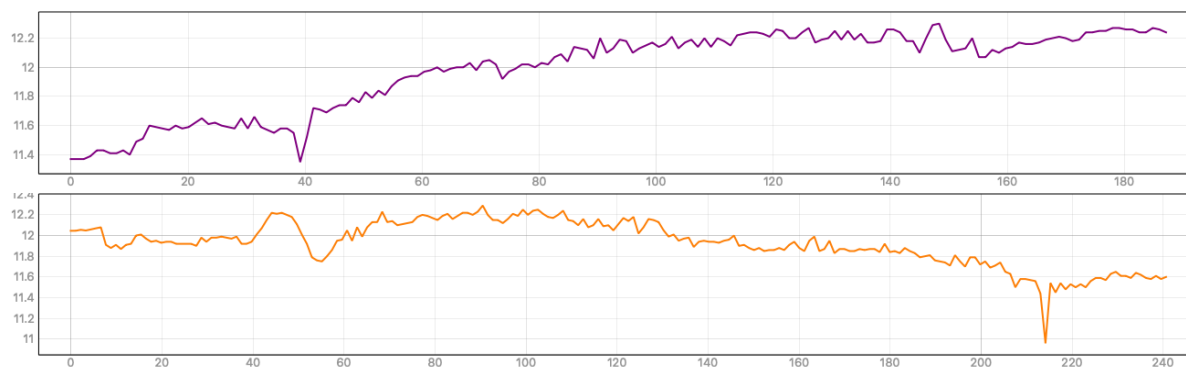

Fig. 1.15: Terreinvloer ter hoogte van het projectgebied van noordwest naar zuidoost (TP1) en zuidwest naar noordoost (TP2).

De geologische ondergrond is gevormd door de Formatie van Gentbrugge en het lid van Pitten (codering GePi). Tijdens het Eoceen (56,0 – 33,9 Ma) lag België onder de Noordzee, die zich geleidelijk aan terugtrok naar het noorden. Tijdens dit proces ontstond de Formatie van Gentbrugge. Hieronder volgt een opsomming van de voor het projectgebied beschikbare gegevens, gebaseerd op www.geopunt.be en www.dov.vlaanderen.be.

- De **Tertiair geologische kaart** (fig. 1.16) omschrijft de Formatie van Gentbrugge als een formatie bestaande uit grijsgroene, sterk zandhoudende klei, waarin plaatselijk zandsteenbanken voorkomen (veldsteen). De klei is weinig glaconiethoudend, maar wel glimmerhoudend.
- Op de **Quartair geologische kaart** (fig. 1.17) is het projectgebied aangeduid met code 1, die verwijst naar een combinatie van verschillende afzettingen. Het gaat hier om een combinatie van eolische afzetting uit het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) of het vroeg-Holocene en hellingsafzettingen uit het quartair. De eolische afzetting zorgde in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen voor zand en zandleem, terwijl in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen silt (loess) werd afgezet.
- Op de **bodemkaart** (fig. 1.18) is te zien dat het projectgebied gekarteerd is als ZdP1 bodem. Dit zijn matige natte zandbodems zonder profiel of met onbepaald profiel. Op basis van de resultaten van de landschappelijke boringen (geplaatst in het kader van een eerdere archeologienota) kan een duidelijk beeld worden bekomen van de bodemopbouw. Het archeologisch vlak wordt gesitueerd tussen 30 en 60 cm onder het huidige maaiveld (zie 1.1.2)

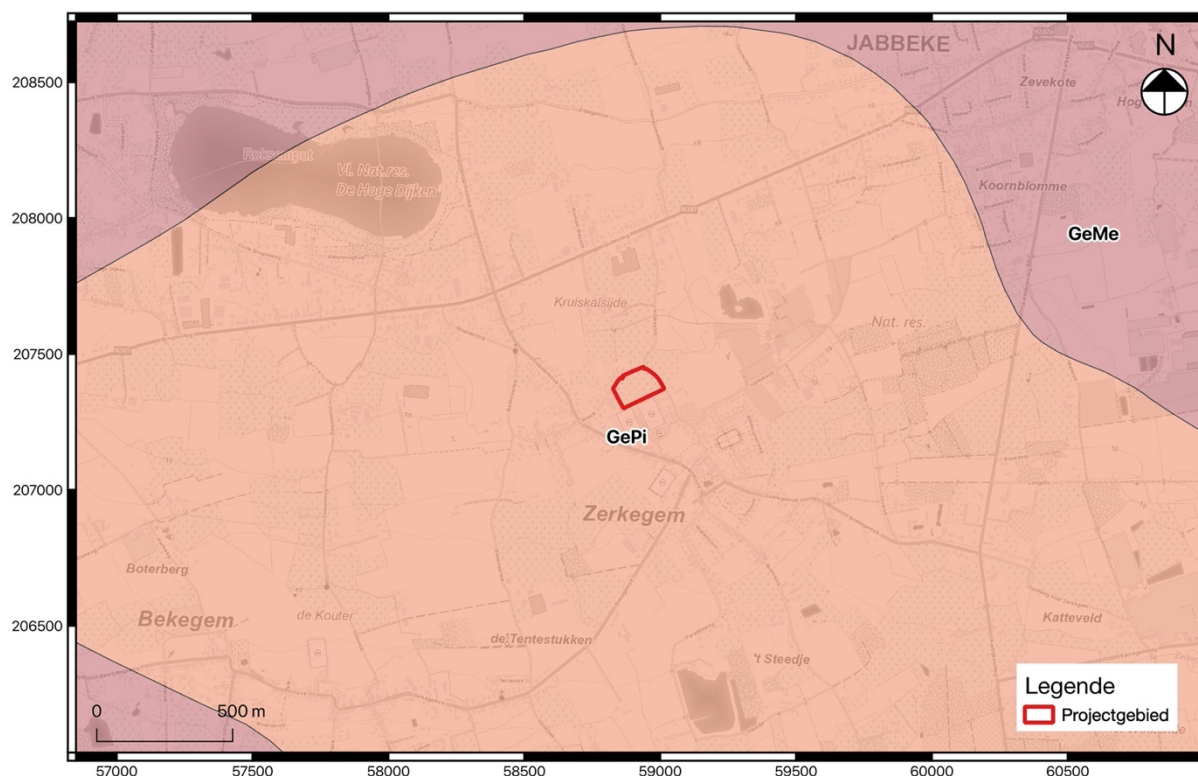

Fig. 1.16: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

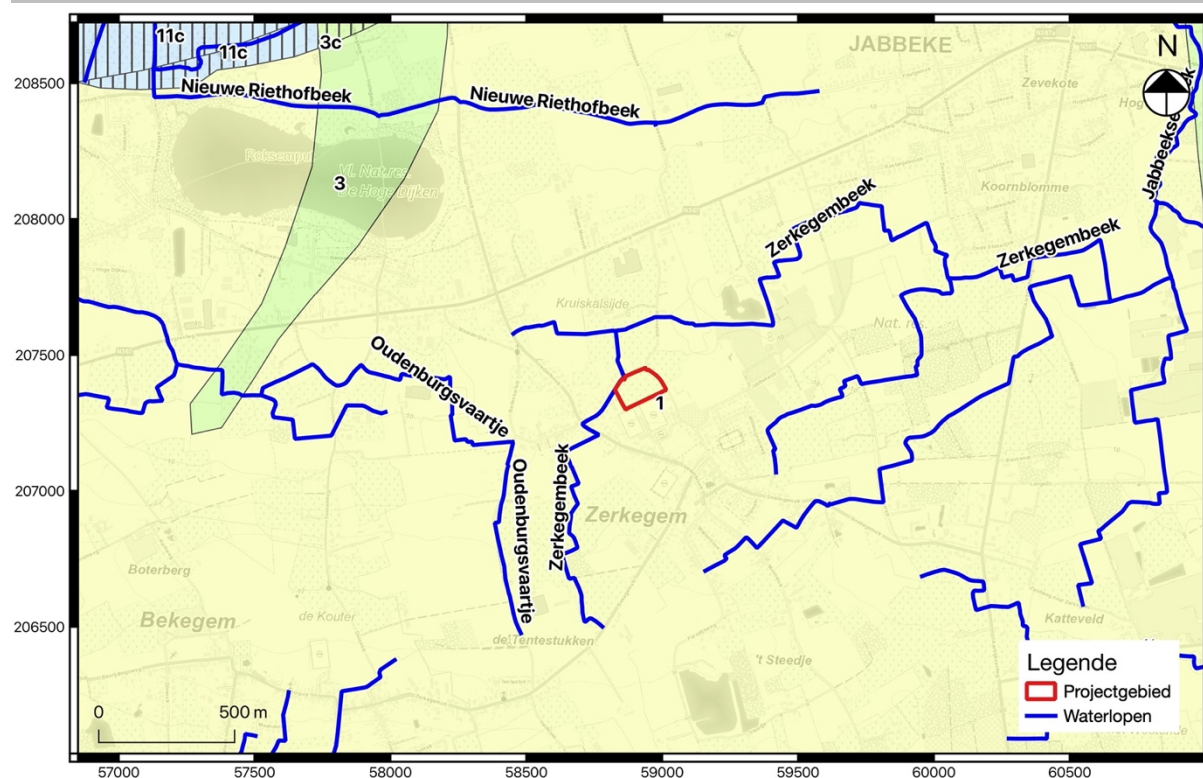

Fig. 1.17: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

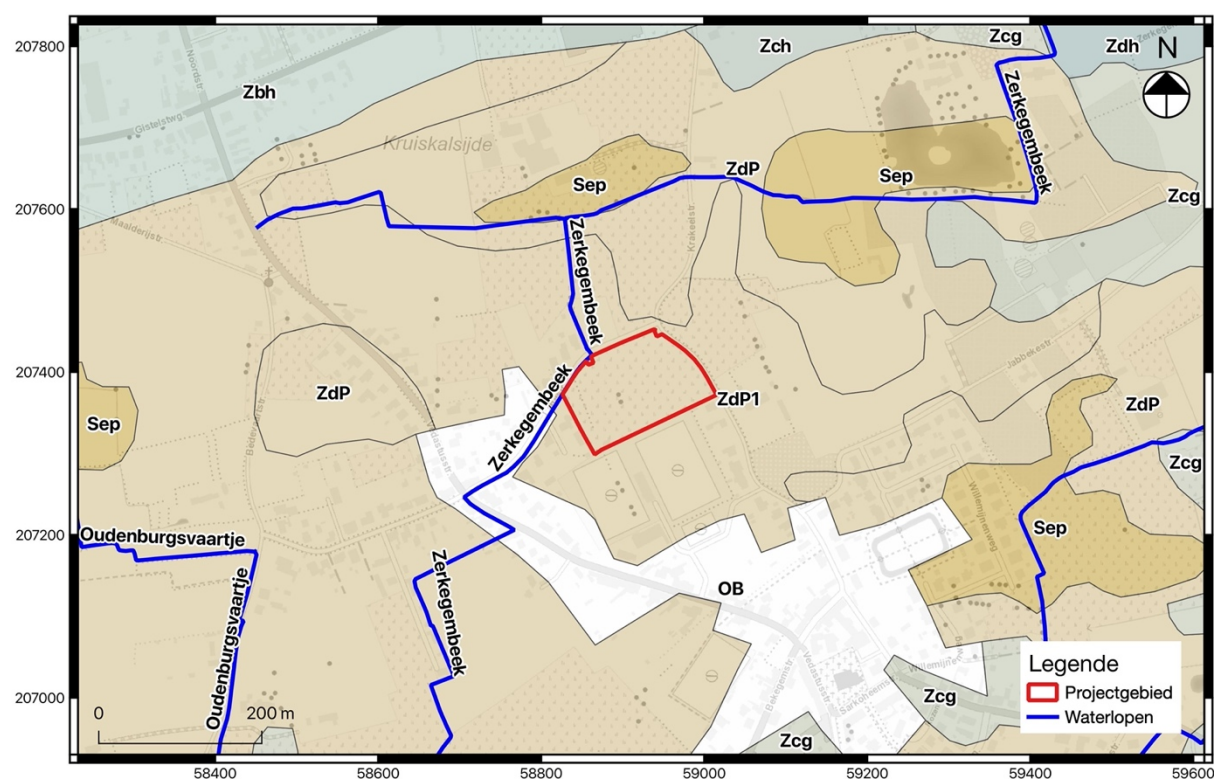

Fig. 1.18: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied

Algemeen

Over de geschiedenis van Zerkegem is relatief weinig bekend. Geweten is dat het om de oudste deelgemeente van Jabbeke gaat en dat het dorp waarschijnlijk een eerste maal vermeld werd in 765 onder de naam Sirigoheim. De exacte betekenis van deze naam is tot op heden echter onbekend. Hoewel er sporen zijn van Keltische aanwezigheid, zwijgen de bronnen over de ontstaansgeschiedenis van de gemeente. Mogelijk was er een verband met het Merovingische kroondomein Snellegem. Dit domein kwam uiteindelijk in bezit van de Sint-Vedastus abdij in Atrecht. Waarschijnlijk kwam het overige gebied van het dorp door een koninklijke schenking eveneens in het bezit van de zonet vernoemde abdij, hoewel niet geweten is wanneer deze gebeuren plaatsvonden. De oprichting van de kerk van Zerkegem is waarschijnlijk voor 867 te dateren. De parochie Zerkegem daarentegen is pas een eerste keer vermeld in een brief van graaf Arnold uit 961. Over het verloop van de volgende eeuwen is niet veel bekend. Er waren wellicht enkele grafelijke lenen in het gebied en zowel de proosdij van Sint-Donaas als het Sint-Janshospitaal in Brugge bezaten hier goederen. Tijdens de 18de eeuw was Zerkegem wellicht een arme gemeente, die voornamelijk op landbouw was gericht. Dat de armoede tijdens de 19de eeuw voortduurde, kan worden afgeleid uit het feit dat er in deze periode een zogenoemde 'spellewerkschool' werd gebouwd⁷.

Cartografische gegevens

De oudste beschikbare kaart voor het projectgebied is die van Frickx (1744). Hierop is te zien dat het projectgebied deels op een wegtracé ligt (noordelijk deel) en niet bebouwd is. Ten zuidoosten van het projectgebied wordt de dorpskerk van Zerkegem (Zerekeghem) gesitueerd (fig. 1.19).

Het projectgebied ligt, op de Ferrariskaart, ook in het noordwesten ten opzichte van de dorpskern van Zerkegem. Het gebied zelf is afgebeeld als akkerland en omringd door boomrijen. Er lopen wegtracés in het oosten, in het westen en in het zuiden van het projectgebied. In het zuidzuidoosten loopt er één wegtracé door het projectgebied (fig. 1. 20).

Atlas der buurtwegen, de Poppkaart en de Vandermaelenkaart tonen eveneens een onbebouwd terrein aan dat gelegen is in het noordwesten van de dorpskern van Zerkegem. Er loopt geen weg meer door het projectgebied en de wegtracés komen overeen met de huidige banen (fig. 1.21 t.e.m. 1.23).

Op de oudste luchtfoto (1971) is op het projectgebied bebouwing te zien in het zuidzuidwesten. Het resterende deel van het projectgebied blijft onbebouwd. Op de luchtfoto uit 2005-2007 verdwijnt het grootste deel van de bebouwing en blijft enkel de bescheiden bebouwing (stal) aanwezig die vandaag de dag nog aanwezig is. De rest van het projectgebied blijft steeds onbebouwd. De omgeving kenmerkt zich door lintbebouwing vertrekkende uit de dorpskern van Zerkegem en akkerland. De bebouwing neemt toe met de tijd (fig. 1.24 t.e.m. fig. 1.28).

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14726>

Fig. 1.19: Detail uit de kaart van Frickx (1744).

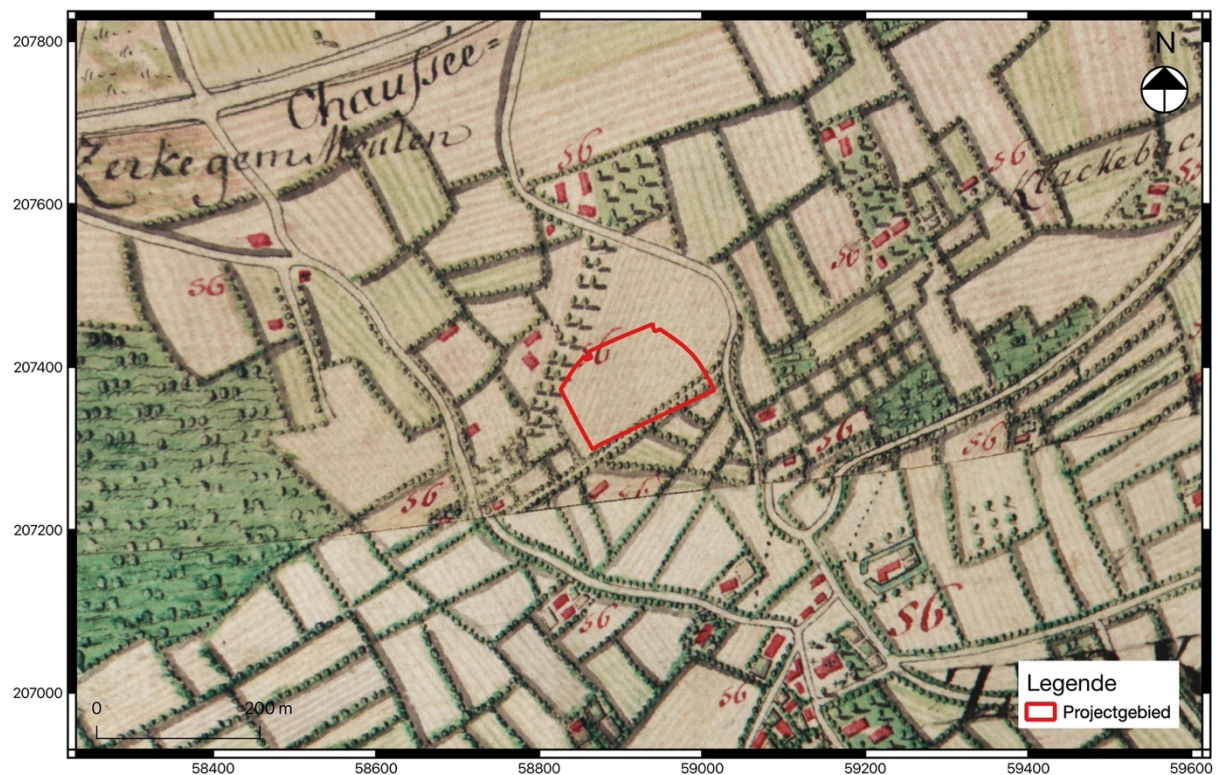

Fig. 1.20: Detail van de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied.

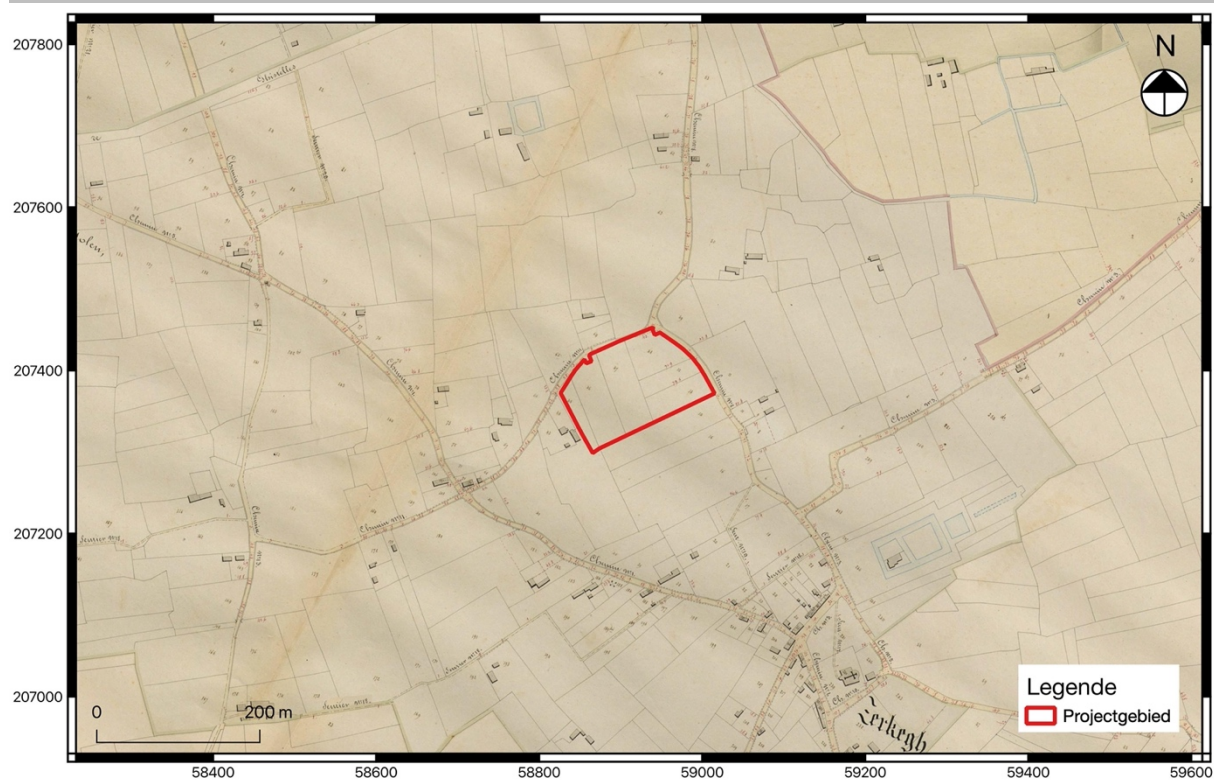

Fig. 1.21: Detail uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied.

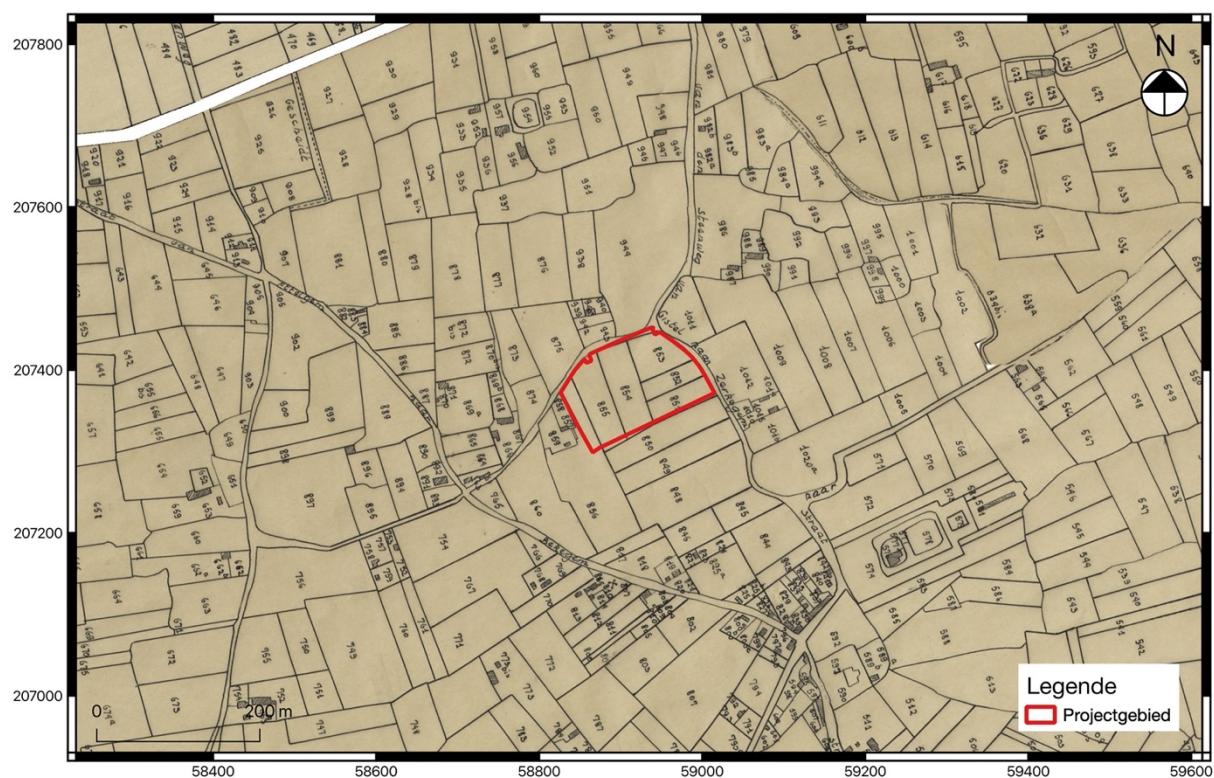

Fig. 1.22: Detail uit de Popp-kaarten (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied.

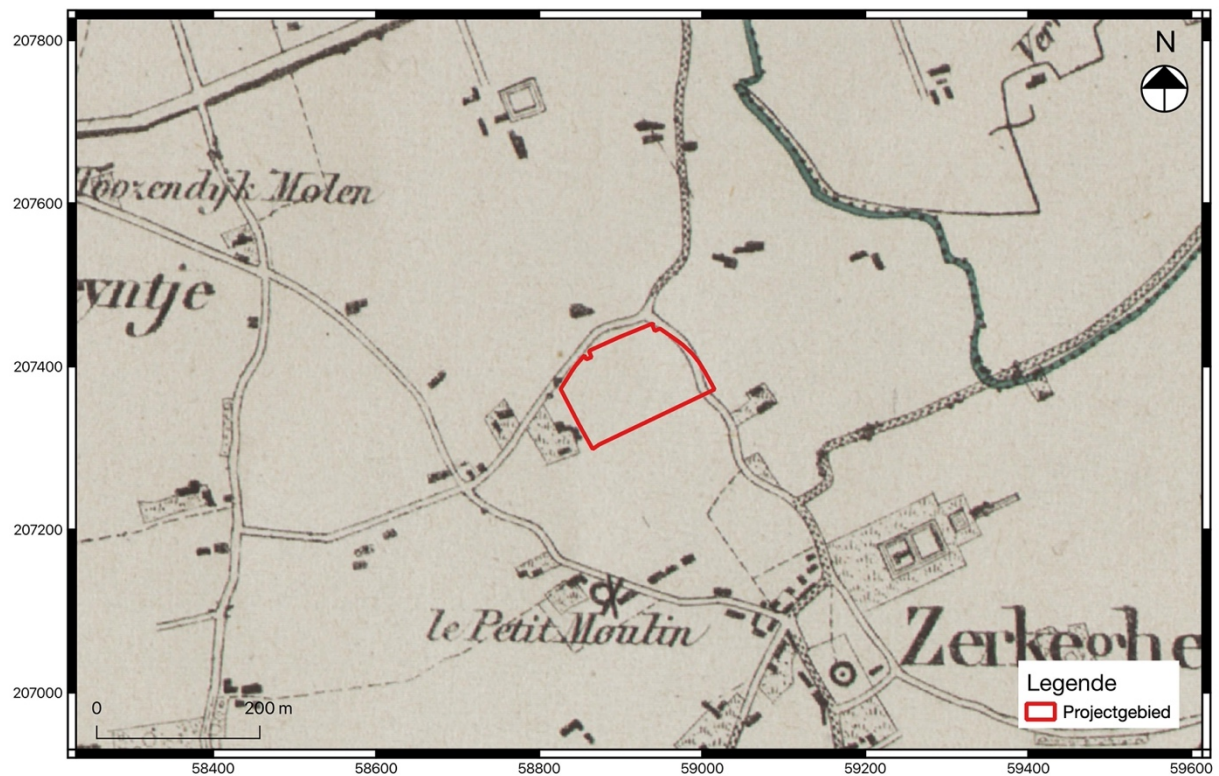

Fig. 1.23: Detail uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

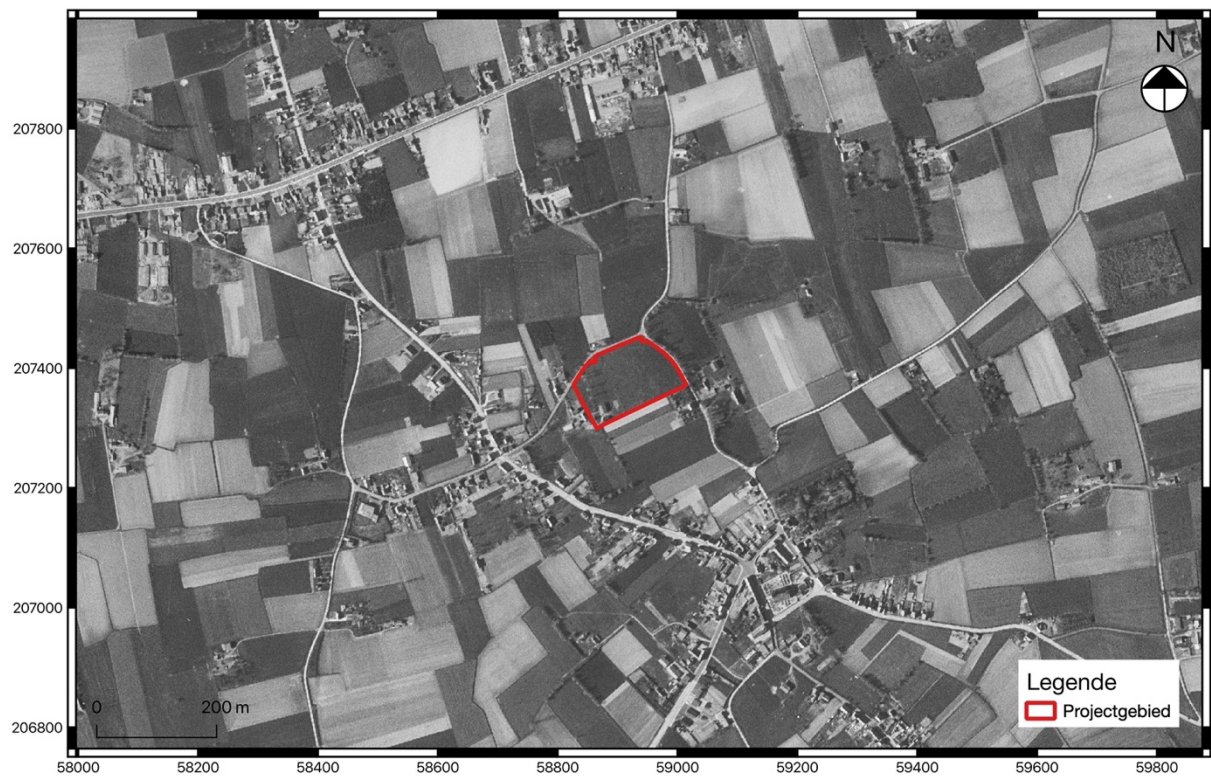

Fig. 1.24: Detail van een luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.25: Detail van een luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.26: Detail van een luchtfoto uit 2005-2007 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.27: Detail van een luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.28: Detail van een luchtfoto uit 2020 met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

Archeologische vondstlocaties (fig. 1.29)

In de omgeving van het projectgebied zijn er zowel zones met als zonder archeologie te vinden (fig. 1.28).

Een kleinschalige opgraving uit 1985, uitgevoerd door de V.O.B.o.W., in de Sarkoheemstraat (**CAI 300020**), ten zuidoosten van het projectgebied bracht enkele sporen aan het licht die, in combinatie met het gevonden schervenmateriaal, te dateren zijn van de vroege tot de hoge middeleeuwen. Verderop tijdens een andere opgraving uit 1985, uitgevoerd door de V.O.B.o.W., aan de Gistelsteenweg (**CAI 305874**) kwamen zowel sporen uit de steentijd, Romeinse periode, de middeleeuwen als de nieuwe tijd tevoorschijn. Op hetzelfde terrein werd nog een toevalsvondst uit de middeleeuwen gerapporteerd (**CAI 305875**).

Tijdens het vooronderzoek langsheen de Vedastusstraat (**CAI 164803**-mechanische prospectie), ten zuidwesten van het projectgebied, werden een gracht en kuilen uit de nieuwe tijd teruggevonden. Iets verder in het oosten leverde een ander vooronderzoek (**CAI 164717** – mechanische prospectie) eveneens enkele paalkuilen en een gracht op, die door een gebrek aan aardewerk echter niet gedateerd kon worden. Naar aanleiding van een verkaveling aan de Wallenhove, ten zuidoosten van het projectgebied, vond er in de periode 1991-1992 een proefsleuvenonderzoek plaats op dit terrein. Hierbij werd een vlechtwerkwaterput aangetroffen, die gedateerd kon worden in de 9de eeuw. Na paleo-ecologisch onderzoek (**CAI 305950**) bleek dat de put zich waarschijnlijk bevond in een rurale zone buiten de bewoningskern.⁸ Ten westen hiervan werd in 2017 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waar één spoor (niet gedateerd) en één vondst (ca. 13de-14de eeuw) werd aangetroffen (**CAI 219628**).

Bij controle van werken aan de Jabbekestraat (**CAI 300018**), in het zuidoosten van het projectgebied, kwam er Romeins schervenmateriaal tevoorschijn uit de ploeglagen. Mogelijk was er in de buurt nog een niet gedateerd grachtje aangelegd. Ten westen hiervan werd in de Vedastusstraat enkele brandrestengraven gevonden, die te dateren zijn in de Romeinse periode (**CAI 300019**). Deze waren door werkzaamheden in het verleden echter al zwaar verstoord. Aan de Bekegemstraat ten zuiden van de dorpskern (**CAI 300039**) konden restanten van een gracht met enkele paalgaten geïdentificeerd worden. Een datering bleek echter onmogelijk te bepalen.

Op basis van luchtfotografie kon ten zuiden van het projectgebied op de hoek van de Vedastusstraat en de Bekegemstraat de aanwezigheid van een cirkelvormige structuur worden vastgesteld. Vermoedelijk gaat het hier om een niet nader te dateren grafmonument (**CAI 154853**).

⁸ Hollevoet 1993.

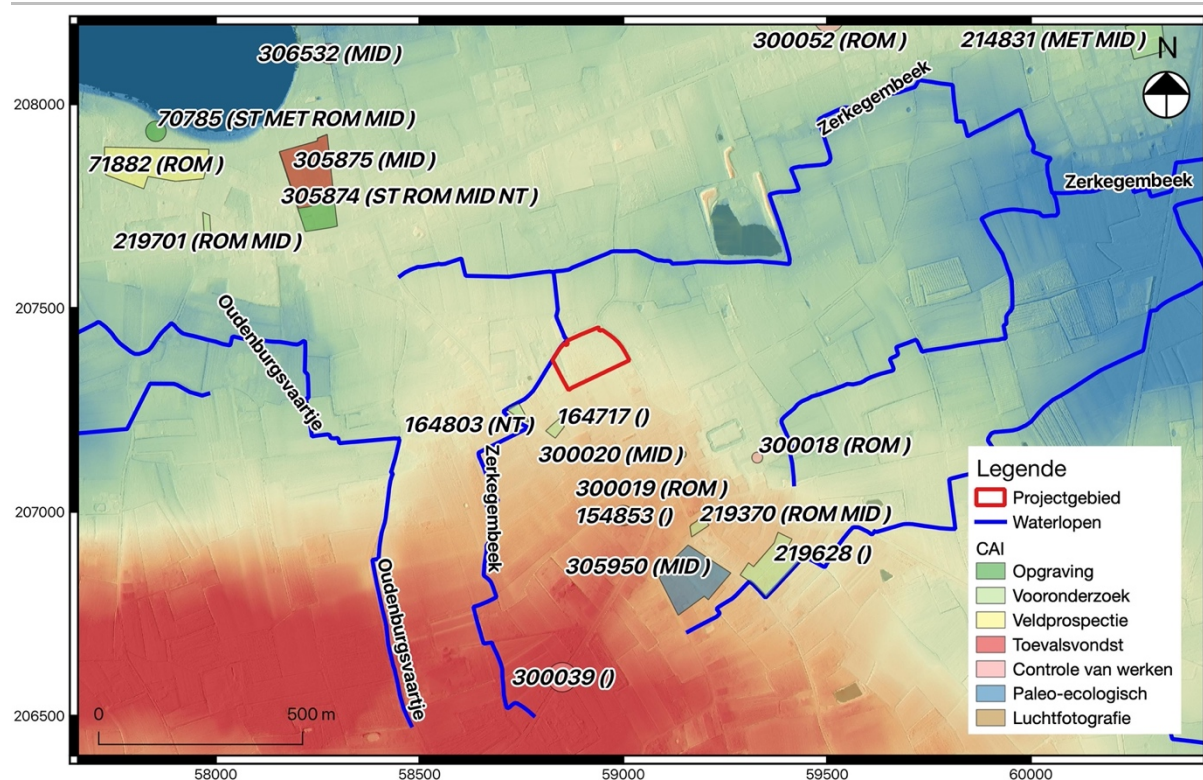

Fig. 1.29: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied.

Archeologienota's (fig.1.30)

In de omgeving van het projectgebied zijn in het kader van verschillende vergunningsaanvragen reeds vijf archeologienota's opgemaakt. De eerste (**ID 7622**) werd in 2018 door Roelens opgesteld naar aanleiding van de verbouwing van een schoolgebouw aan de Vedastusstraat 96.⁹ Aangezien het archeologisch niveau zich vrij ondiep bevond en door oudere bouwwerken reeds verstoord werd, zou verder archeologisch onderzoek niet tot kenniswinst leiden. Bijgevolg was verder onderzoek niet noodzakelijk.

De tweede en derde archeologienota (**ID 4908 en ID 9215**) is hierboven al behandeld bij '1.1.2 archeologische voorkennis'. Ze zijn opgemaakt door GATE in 2017 en nogmaals in 2018 en betreft een verkaveling. Op basis van het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek werd verder onderzoek aangeraden in de vorm van proefsleuven over het ganse terrein¹⁰. Dit onderzoek werd tot op heden nog niet uitgevoerd.

De vierde nota (**ID 6362**), door Raakvlak Archeologisch Onderzoek uit 2018, werd opgemaakt naar aanleiding van plannen van de gemeente Jabbeke om de gemeentelijke begraafplaats uit te breiden en de aanplanting van een bos. Op basis van bureauonderzoek en landschappelijke boringen leek proefsleuvenonderzoek noodzakelijk. Voor de zone die als bos zal fungeren volstond bewaring in situ. Het terrein voor de begraafplaats werd door middel van proefsleuven onderzocht, waarbij geen duidelijke sporen van bewoning naar voren kwamen. Dit alles leidde tot het advies dat verder archeologisch onderzoek geen kenniswinst zou opleveren en bijgevolg niet noodzakelijk was.¹¹

⁹ Roelens 2018.

¹⁰ Van de Velde en Laloo 2017 & 2018.

¹¹ Verwerft, Roelens en Mikkelsen 2018.

De vijfde archeologienota (**ID 8926**) is opgemaakt in 2019 naar aanleiding van een omgevingsvergunning voor een terrein gelegen aan de Willemijnenweg te Zerkegem. Ook hier werd er op basis van het bureauonderzoek en de landschappelijke boringen een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Bij het proefsleuvenonderzoek (**nota ID 13559**) werden 6 bodemsporen van antropogene oorsprong geregistreerd. Het betreft voornamelijk greppels en één gracht. S7 bleek na het couperen van natuurlijke oorsprong te zijn. S2 bleek een recente drainagegreppel te zijn na het couperen en werd niet verder als spoor gelabeld en ingemeten. Een datering van de sporen was niet mogelijk doordat er geen vondsten of inclusies van antropogene aard zijn aangetroffen. De aangetroffen sporen zullen vermoedelijk relictten zijn van off-site activiteiten bij een agrarische landgebruik. Er werden geen restanten van een nederzetting en/of woonplaats aangetroffen. De bodemopbouw wees erop dat het terrein beïnvloed is geweest door de hoge waterstanden en een waterloop dat doorheen de tijd verplaatst is geweest ten opzicht van haar huidige positie. Het terrein lijkt te nat te zijn geweest voor menselijke aanwezigheid. Lithische artefacten werden ook niet aangetroffen. Het is een beperkt bodemarchief dat geen toegevoegde waarde verschaft aan de archeologische kenniswinst met betrekking tot de regio, het terrein werd hierdoor vrij gegeven.

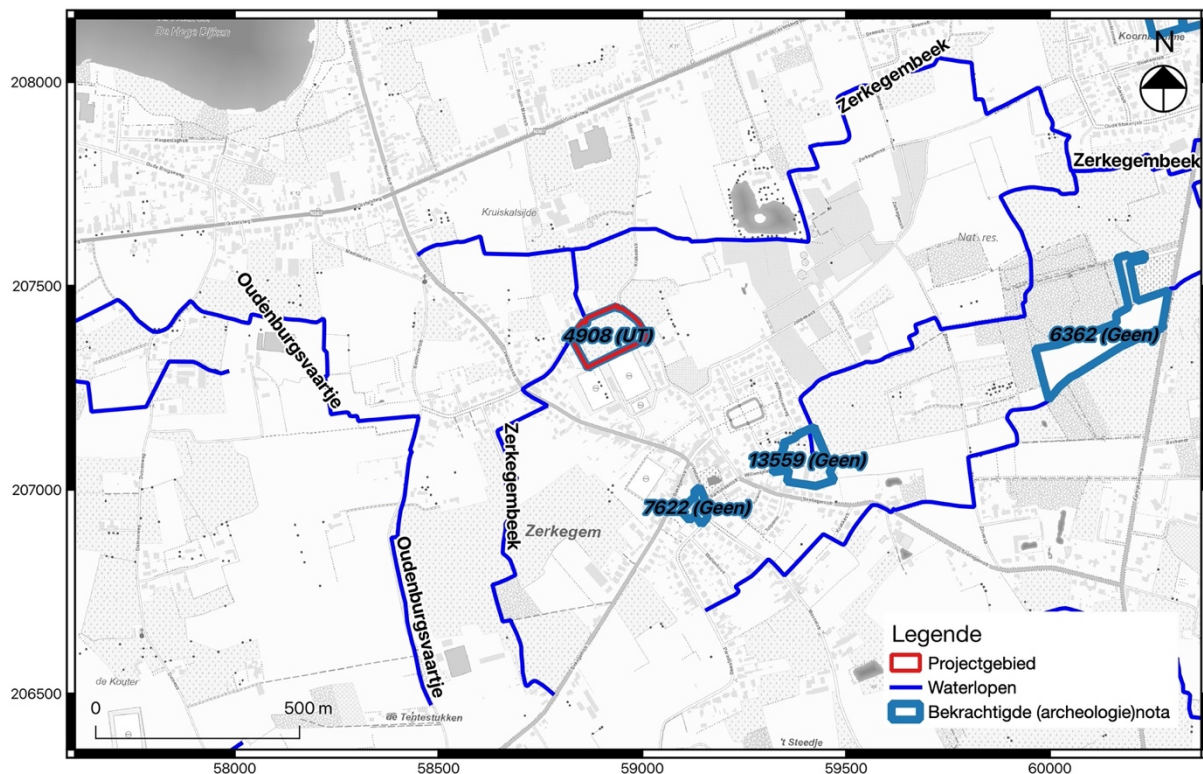

Fig. 1.30: Archeologisch onderzoek uitgevoerd in de ruime omgeving met situering van het projectgebied.

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

De gegevens uit het bureauonderzoek wijzen erop dat het projectgebied interessante en relevante archeologische informatie kan bevatten. Gezien het feit dat het grootste deel van het terrein doorheen de geschiedenis voornamelijk als landbouwgrond heeft gefungeerd, is de kans op versterking beperkt. Normale ploegactiviteiten hebben enkel impact op een toplaag van 30 à 40 centimeter. Het eerder uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek toonde aan dat het archeologisch niveau zich op een diepte zal bevinden tussen ca. 40 en 60 cm. Op sommige plekken zal dit dieper zijn doordat de ploeglaag dieper gaat en kan het op ca. 90 cm zijn.

Er werd op basis van het landschappelijk bodemonderzoek geconcludeerd dat de verwachting naar archeologische waarden daterend uit de steentijd zeer laag is. Er werd in geen enkele boring een bewaard loopoppervlak aangetroffen dat zou aanwijzen op een bewaring van steentijdartefacten. Voor sporen die uit jongere periodes dateren kon er geen uitspraak worden gedaan. Het archeologisch niveau zal zit situeren tussen/in de ploeglaag met de Bhs-, en eventueel ook Bs-horizont en de moederbodem.

Op basis van de verzamelde data kan een archeologische verwachting worden vooropgesteld voor de Romeinse en (vroeg)midleleeuwse periode. De aanwezigheid van vier Romeinse brandrestengraven ten zuiden van het terrein en een antropogene horizont gevuld met Romeins aardewerk ten zuidoosten kunnen wijzen in deze richting. De nabijheid van Oudenburg, een belangrijk Romeins bolwerk in de regio, alsook Romeinse muntvondsten daar en in de buurgemeente Roksem kunnen mee wijzen op een Romeinse aanwezigheid in de omgeving van het onderzoeksterrein. Zeker aangezien het aantal Romeinse muntvondsten in de rest van West-Vlaanderen eerder beperkt te noemen is en zich concentreert in het zuiden van de provincie.¹² Tijdens opgravingen en vooronderzoek kwamen sporen en aardewerk aan het licht die zowel in de Merovingische periode als de Karolingische periode gedateerd kunnen worden. Andere sporen konden niet nauwkeuriger in de tijd bepaald worden dan middeleeuws. In beperkte mate kwamen restanten uit de nieuwe tijd bij onderzoek aan het licht. Mogelijks is dit het gevolg van het feit dat het archeologisch onderzoek in de omgeving nog maar op beperkte schaal heeft plaatsgevonden. Voor latere periodes is het op basis van het historisch kaartmateriaal echter aan te nemen dat het potentieel op het projectgebied eerder matig is, aangezien dit eeuwenlang grotendeels onbebouwd is geweest.

De regio rond Zerkegem is tot nu toe een archeologisch redelijk onontgonnen gebied. Op basis van bovenstaande gegevens, is er echter een vrij hoog archeologisch potentieel. Daar het projectgebied een grote oppervlakte omvat, die voor het grootste gedeelte onverstord is, zal verder onderzoek bijdragen aan een beter begrip van de historische menselijke aanwezigheid in de regio.

¹² Data losse muntvondsten: <https://www.kbr.be/nl/nieuws/datavisualisatie-project-muntvondsten-uit-het-penningkabinet>. Deze gegevens omvatten enkel de losse vondstmunten en laten muntschatten buiten beschouwing.

1.2.5 Synthese

Op basis van informatie van de initiatiefnemer zal het huidige terrein (ca. 16 419 m²) voorzien worden van 24 loten. Het betreft een groepswoningbouwproject voor 24 eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis, inclusief de bouwaanvragen voor alle woningen. Als gevolg hiervan, bestaat er ter plekke een hoog risico op het verstoren van archeologische waarden.

In het totaal zal het om 24 woningen gaan die ook voorzien zullen worden van een oprit en een terras in de tuinzone. De loten zullen in oppervlakte variëren tussen 308 m² en 694 m². Er zullen geen kelders aanwezig zijn. Er wordt een wegenis voorzien die de loten en de groene zone zal verbinden met de Lanestraat. De nutsvoorzieningen zullen worden ingepland onder de nieuwe wegenis en parkeerplaatsen worden aangelegd centraal in het projectgebied. In het oosten van het projectgebied wordt een grote groenzone, bij behorende infiltratiezone, voorzien. De gracht die in het noorden grenst aan de Lanestraat zal behouden worden. Verspreid over het projectgebied zullen nieuwe laanbomen aangeplant worden. De verstoringsdiepte voor de woningen wordt in het totaal ingeschat op een diepte van ca. - 0,80 meter onder het maaiveld. De verstoringsdiepte voor de wegenis wordt ingeschat op - 0,55 meter onder het maaiveld. De aanleg van de bijhorende nutsleidingen (DWA- en RWA-riolering) zal de bodem verstoren tot een diepte tussen de - 1,5 en - 3 meter onder het maaiveld. In de buffer- en infiltratiezone zal de wadi een verstoringsdiepte hebben van ca. - 1,5 meter.

Op basis van de verzamelde aardkundige en historische gegevens kan worden geconcludeerd dat het projectgebied potentieel heeft voor het aantreffen van archeologische waarden, voornamelijk voor resten uit de Romeinse periode en de (vroeg) middeleeuwen. Hierdoor kan verder onderzoek op het huidige terrein een grote aanvulling en meerwaarde zijn voor de kennis over het verleden van de ruime regio. Archeologische resten uit andere periodes zijn niet volledig uit te sluiten.

Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?

Neen, de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site kan op dit moment niet afdoende gestaafd worden voor het volledige terrein.

Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?

Op basis van het bureauonderzoek is het niet mogelijk om de aan- of afwezigheid van archeologische sites te bevestigen. De gegevens uit het bureauonderzoek wijzen erop dat het projectgebied interessante en relevante archeologische informatie kan bevatten. Op basis van de verzamelde data kan een hoge archeologische verwachting worden vooropgesteld voor de Romeinse en (vroeg)middeleeuwse periode.

Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?

Top op heden is de omgeving van het onderzoeksgebied archeologisch slecht gekend, daar er slechts in beperkte mate opgravingen en vooronderzoeken hebben plaatsgevonden. Uit de bureaustudie komt echter een duidelijk potentieel voor Romeinse en (vroeg)middeleeuwse sites naar voren. De aanwezigheid van steentijdsites is zeer laag. Er werd in geen enkele boring een bewaard loopoppervlak aangetroffen dat zou aanwijzen op een bewaring van steentijdartefacten. Aangezien het terrein vrij groot is en slechts in beperkte mate verstoord is, zal eventueel verder onderzoek bijdragen aan een beter begrip van de ontwikkeling van de omgeving door de eeuwen heen.

Moeten er bijkomende maatregelen genomen worden omwille van eventuele aanwezige sites?

Niet van toepassing.

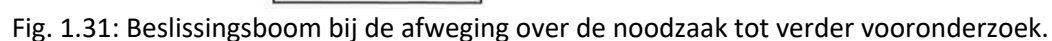
Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.

Zie hoofdstuk 2, Programma van maatregelen.

Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

De geplande werken omvatten de bouw van 24 woningen en bijhorende wegen en nutsvoorzieningen. De verstoringsdiepte voor de woningen wordt in het totaal ingeschat op een diepte van ca. - 0,80 meter onder het maaiveld. De verstoringsdiepte voor de wegenis wordt ingeschat op - 0,55 meter onder het maaiveld. De aanleg van de bijhorende nutsleidingen (DWA- en RWA-riolering) zal de bodem verstoren tot een diepte tussen de - 1,5 en - 3 meter onder het maaiveld. In de buffer- en infiltratiezone zal de wadi een verstoringsdiepte hebben van ca. – 1,5 meter.

Het aanpassen van de plannen om zo een behoud in situ te bewerkstelligen behoort niet tot de mogelijkheden. Aangezien louter op basis van het bureauonderzoek en het eerdere uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek, de afwezigheid van een archeologische site niet afdoende kan worden bewezen, dient verder archeologisch vervolgonderzoek plaats te vinden.

Bibliografie

Literatuur:

HOLLEVOET Y. e.a. 1993: Een Karolingische vlechtwerkwaterput uit Zerkegem (gem. Jabbeke, prov. West-Vlaanderen): culturele en ecologische archeologica, *Archeologie in Vlaanderen* 3, 243-254.

DE RAYMAEKER A., VAN ROY J. & DECRAMER W. 2019: Nota: het archeologisch vooronderzoek aan de Willemijnenweg te Zerkegem (Jabbeke), Tienen.

ROELENS F. 2018: *Zerkegem, verbouwingen vrije basisschool De Loopbrug. Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek)*, Brugge.

VAN DE VELDE S. en LALOO P. 2017: Zerkegem Krakeelstraat. 2017G186 – 2017H212 Archeologienota: Programma van maatregelen. Uitgesteld vooronderzoek, Bredene.

VAN DE VELDE S., VERGAUWE R., CRUZ F. & LALOO P. 2018: Zerkegem Krakeelstraat. 2017G186 – 2017H212 Archeologienota: Programma van maatregelen. Uitgesteld vooronderzoek, Bredene.

VERWERFT D., ROELENS F. & MIKKELSEN J.H. 2018: *Aatrijksesteenweg, Jabbeke: Verslag van resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem (bureau-, landschappelijk bodem- en proefsleuvenonderzoek)*, Brugge.

Websites geraadpleegd (Juli 2021):

www.agiv.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14726>

<https://www.kbr.be/nl/nieuws/datavisualisatie-project-muntvondsten-uit-het-penningkabinet>

<https://thesaurus.onroerenderfgoed.be/>

<https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>